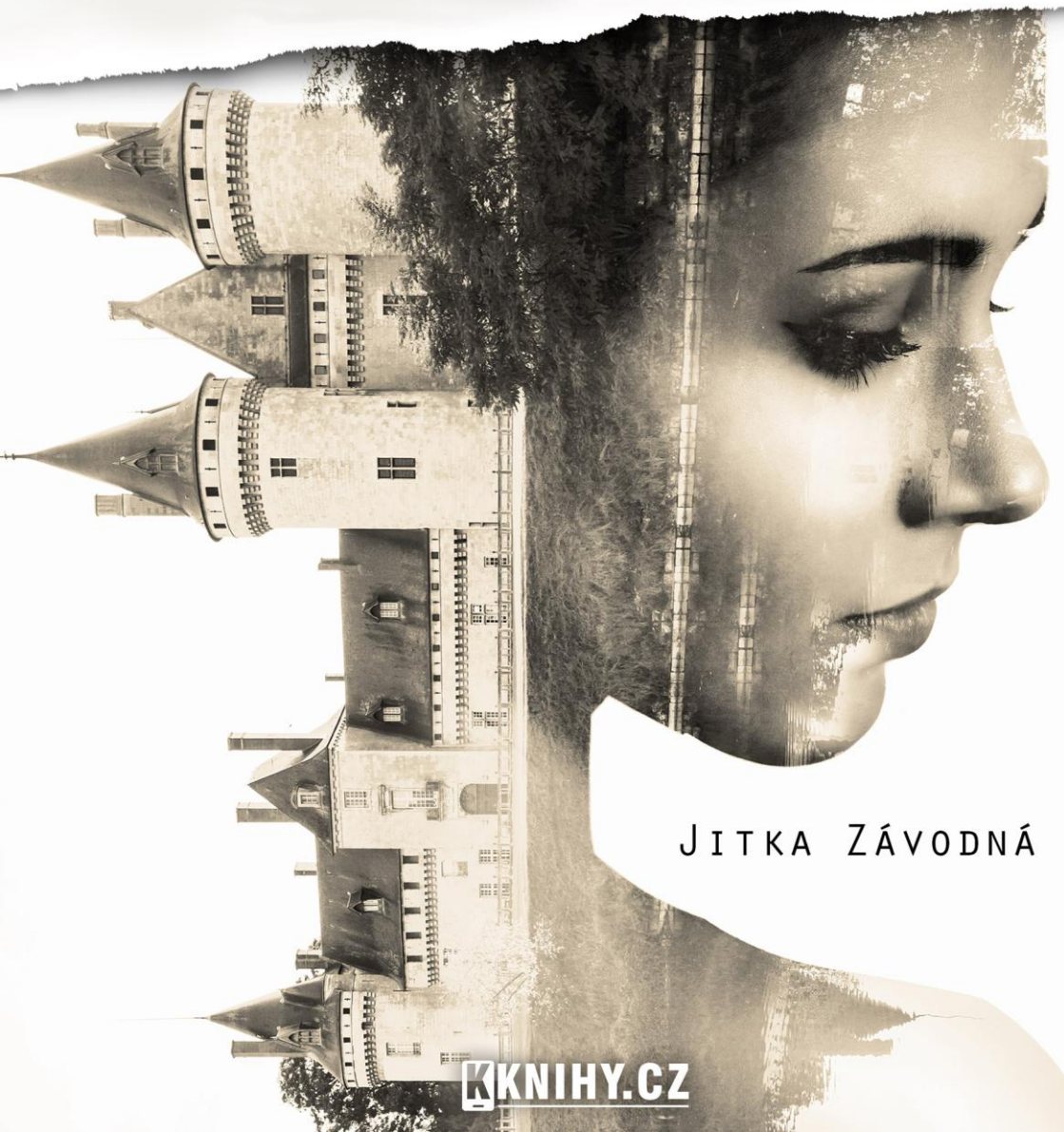

Svět, co byl mým

JITKA ZÁVODNÁ

OBSAH

Slovo autora

Úvod

Díl první

Díl druhý

Díl třetí

již Vyšlo

*Svět, co byl mým
Jitka Závodná*

*1. vydání
vydáno v září 2019 jako 89. publikace
vydal Pavel Kohout (www.kknihy.cz)*

*ISBN 978-80-7570-151-0 (epub)
ISBN 978-80-7570-152-7 (mobi)
ISBN 978-80-7570-153-4 (pdf)*

SLOVO AUTORA

Stát se součástí dramatického životního příběhu je pro mnohé spisovatele životním štěstím a poctou zároveň. Ani v mém případě tomu není jinak. Mámi povědět, co mne na psaní knih nejvíce fascinuje, potom je to bezesporu postupné odhalování lidských osudů, jejich spleťtostí, tajemných zákoutí a mnohdy překvapivých událostí.

Stalo se to před více než třiceti lety, kdy jsem se jako malé dítě setkala s velmi zajímavou ženou. Na první pohled na ní nebylo vůbec nic zvláštního. Vypadala jako mnoho jiných venkovských žen té doby a já jí nevěnovala prakticky žádnou pozornost. Ovšem pouze do té doby, kdy mi moje maminka potají pošeptala, že ta obyčejná, nenápadná žena kdysi dávno žila na zámku. Kdysi dávno bývala baronkou na rozlehlém venkovském sídle, což mi bylo objasněno až mnohem později. Já jsem si tehdy myslela, že je to princezna, zakletá ve starou ženu, a moje maminka, usmívajíc se nad mými všetečnými otázkami a bujnou fantazií, mi to nijak zvlášť nevyvracela.

Třebaže jsem tehdy byla opravdu malá, tato žena – zakletá princezna – se mi nikdy nevytratila z paměti. Byla v ní ukrytá a čekala. Čekala na mne, až vyrostu a znovu si na ni vzpomenu. Trvalo to opravdu mnoho let, než jsem dozrála k tomu, abych paní baronku, léty odstrčenou a zapomenutou, opět probudila k životu a prostřednictvím tohoto dílka ji představila i ostatním čtenářům.

Bohužel, jak to tak bývá, paní baronka je již mnoho let ve věčném světle a tak mi nezbylo, nežli nejen oprášit své vzpomínky na ni z dětských let a také vyhledat pamětníky, kteří tuto statečnou ženu znali. Nejednou jsem musela i nastudovat historické knihy, které byly o jejím panství napsány.

Výsledkem mého snažení je román, psaný v ich formě a skrze vzpomínky a historické události převyprávěn v knižní podobě. Nejedná

se však o román autobiografický, podrobně mapující všechny historické události. V zájmu zachování soukromí potomků paní baronky jsou všechna jména i místa v knize pozměněna. Na druhou stranu jsem se však snažila držet všech historických událostí tak, aby vše, co osud vnesl do života této šlechtičny bylo autentické.

Ráda bych, aby kniha přiblížila čtenáři život venkovské šlechty napříč posledním stoletím a poukázala na těžké časy, které musela během komunistického totalitního režimu prožívat. Ráda bych tímto poděkovala všem, kdo mne při psaní knihy podporovali, ale i ostatním, kteří se přímo účastnili tvorby mé knihy.

Za krásný návrh knižní obálky děkuji Pavlovi, za věcné připomínky a jiné podněty Honzovi. Honzovi patří můj dík i za verše, kterými moji knihu doplnil...

***

ÚVOD

Myslel jsem, že jen spíš a Ty jsi mrtvá... mluvím tu na Tebe

nosím Ti květiny Bylas tu dlouho

a zvyk je všehovrah

Spíš a hrud' se Ti zvedá ale uvnitř mne láska, dávno jsi mrtvá.....

Bylo chladné podzimní ráno, když jsem se probudila a mé oči se samy od sebe zarazily na rezavé skvrně, která nehezky zdobila strop v ložnici. Zbyla tam jako památka na nedávnou průtrž mračen, která zničila půlku střechy mého starého domku, který už nutně potřeboval pořádnou rekonstrukci.

Zbyla tam, jako malá připomínka toho, jak málo stačí k tomu, aby se každému z nás obrátil život vzhůru nohama v jedné jediné vteřině lidského času. A při pohledu na ni jsem si pokaždé chtě nechtě vzpomněla na krásný, štukem zdobený strop mé dřívější ložnice. Byla radost na něj pohledět pokaždé, když jsem ráno otevřela oči, a s tou tichou vzpomínkou ke mně dolehl i zpěv ptáků, který tehdy denně provázel ranní svítání.

Ovšem toho smutného rána jsem neměla čas na vzpomínky. Musela jsem rychle vstát, ustrojit se a vydat se až za náves k palouku, kde se mělo odehrávat jedno velké tragikomické divadlo. Šaty už jsem měla připravené, a tak mi netrvalo dlouho se nachystat a za pomoci hole se rychle doklopýtat až tam, kde se mělo odehrát poslední dějství jednoho velkého životního příběhu.

Když jsem dorazila na místo, zdaleka jsem nebyla jediná, kdo se sem přišel podívat. Kolem veliké jámy se už shromáždilo několik málo

vesničanů, vesměs pamětníků, kteří vzpomínali stejně jako já. Byli oblečeni ve svátečních šatech a bez hnutí si prohlíželi tu obrovskou hromadu sutin a trámů, která se nad jámou tyčila, a která měla co nevidět zmizet z povrchu zemského.

Když jsem mezi těch několik málo důvěrných duší vstoupila, přivítali mne muži smeknutím klobouku a ženy nepatrným kývnutím hlavy. Chtěla jsem jim říct něco hezkého, povzbudivého, ale nemohla jsem. Hlas mě najednou opustil, tak jsem se na všechny kolem jen usmála a oni zase na mne. Víc jsme si nemuseli nic říkat. Věděli jsme i beze slov, k čemu se schyluje a bezradně se po sobě podívali.

„Tohle vám není zapotřebí, paní baronko..,“ promluvila ke mně jedna z přítomných žen.

Byla to Miluna, bývalá komorná mé matky, dnes již žena úctyhodného věku. Měla k mé rodině a k tomuto místu mnohem hlubší vztah, než by si kdokoliv mohl pomyslet, a celou tuto tragédii vnímala velice osobně.

„Kdepak Mílo, dnes tady naopak musím být. Dnes to bude můj velký den..,“ usmála jsem se na ni a ona mi úsměv oplatila.

Ale to už se k té velké hromadě sutin přiblížily dva velké bagry, které zastavily těsně u jámy, a z nich vyskočili dva místní dělníci.

Když nás spatřili, na chvíli se zarazili a poodešli kousek stranou. Tak početné obecenstvo jistě nečekali, a tak se rozhodli vyčkat až do příchodu předsedy ONV, který už si pomalu vykračoval po návsi. S rukama v kapsách si přišel obhlédnout stavební práce.

„Je tady i ona...,“ pronesl jeden z dělníků směrem k předsedovi a nevěděl, co dál.

Předseda se podíval směrem ke mně. Skrže rty procedil úšklebek a zapálil si cigaretu.

„A co má být?“ odpověděl dělníkovi a vyfoukl kouř. „Ať si tu třeba zapustí kořeny!“

Otočil se ke mně zády a dal pokyn dělníkům, aby začali hrnout sutiny a trámův do připravené jámy.

Je mi těžko, ale to Miluna dobře ví a pevně mi stiskne paži. Díváme se, jak zbytky cihel a kamení mizí v hluboké jámě a mezi tím vším prachem se tu a tam objeví i zbytek malovaného trámu nebo okenní vitráže.

Stojím tam, na tom místě vedle jámy a chce se mi skočit dolů. Ale mám strach... Jáma se rychle plní a prach, který se vznáší nad sutinami, dopadá na naše hlavy a všechny nás pohřbívá zaživa.

***

DÍL PRVNÍ

Nejednou jsem se zařekla, že už nikdy nebudu vzpomínat. Už nikdy nevynesu na světlo boží jednu jedinou vzpomínku na všechno, co se kdy stalo, co mne kdy oslovilo. Nic, co by připomnělo mé dávno zaschlé slzy, můj veselý smích i hlubokou beznaděj. Ale vzpomínky, ty mne vyhledávají samy od sebe. Klepou na okna, na dveře a stále se dožadují pozornosti. Jedna přes druhou volají ‚Neopouštěj nás, patříme k tobě a ty k nám...‘ Jsou neustále v pohybu, naráží do okenních skel a já nemám to svědomí nechat je napospas svému osudu.

A také je nemohu jen tak zavrhnout, zatlačit do kouta a tvářit se, že o nich nevím. Musím je stále nosit v každé buňce mé existence a naslouchat jim, kdykoliv si to přejí.

Na podzim se umoudřilo počasí a jasná obloha se ukázala v celé své kráse. Chladné slunce babího léta prosvětlovalo vše, co bylo až dosud ponořeno do mlhavé šedi nevlídna a venkovní cesty byly posety krásným různobarevným listím, které nikdo nezametal.

Vyšla jsem před dům a zjistila, že je mi venku mnohem lépe, než v tom polorozpadlém chladném domě. Tak jsem si vyšla na procházku. Nikam jsem nespěchala. Pomalu jsem míjela omšelý kostel, kde jsem před více než padesáti lety měla svatební obřad. Tehdy byl ovšem kostelík krásný, udržovaný a jeho bělostné zdi svítily do dálky. V den mé svatby se kolem kostela shromáždili snad všichni vesničané Bořetína i okolních vsí, aby zahlédli panskou nevěstu. Můj otec, místní baron a svobodný pán na Bořetíně uspořádal tenkrát velikou hostinu, kdy pivo teklo proudem a svatební koláče se rozdávaly prostým lidem po desítkách.

Musím se usmívat při této vzpomínce a podívat se nad tím, jak krásný a jednoduchý dokáže život být. Jmenuji se Alžběta. Alžběta von Steinberg, poslední z rodu Bořetínských v této vsi. Jsem dcerou,

vnučkou i praprapravnučkou mnoha pánů na Bořetíně, kteří před několika stovkami let založili tuto ves a vepsali se tak nesmazatelně do dějin i života prostých lidí.

Pravdou je, že ne všichni z rodů Bořetínských byli lidumilové. Troufám si tvrdit, že ti, kteří do těchto míst přišli jako jedni z prvních, byli nelítostní, krutí a těžící z práce svých poddaných. Ale ať byli jací byli, postupem doby přetvořili pusté místo v krajině v prosperující zemědělskou oblast, která dávala obživu lidem z celého širého okolí.

Tím úplně prvním byl Jan z Bořetína, krut'as všech krut'asů. Před několika sty lety to byl právě on, kdo vstoupil na tuto půdu, rozhlédl se kolem a na právě zakoupených pozemcích ukázal na místo, kde o několik dní později začali poddaní hloubit základy venkovského zámku a velkostatku.

Okrádal každého, koho potkal a nikdo před ním nezůstal bez úhony. Neustále skupoval okolní pozemky od sousedních obcí, rozšiřoval svůj majetek a dlužil, kde se dalo. Byl postrachem všech svobodných žen a dívek v okolí, jedna ze starých pověstí dokonce praví, že se provinil hrdelním zločinem. Bylo to jednoho dne v podvečer, kdy se opět vracel na zámek ze svých záletů a spatřil na nádvoří mladou děvečku. Opojen svou vlastní pýchou a domýšlivostí, seskočil z koně, chytil onu nešťastnou dívku za ruce a snažil se ji zatáhnout do stodoly. Nepovedlo se. Děvečka se na poslední chvíli vysmekla a utíkala od zámku směrem k lesu.

Tím pána Bořetínského panství dohnala k zuřivosti. Vyskočil zpět na svého koně a dívku hnal bičem cestou necestou. Na kraji lesa padla únavou k zemi a nedokázala udělat jediný krok. Tehdy seskočil z koně a dýkou ji ubodal k smrti. Dnes už nikdo neví, zdali se pověst zakládá na pravdě, ale dodnes na kraji panského lesa stojí malý kamenný kříž, který tuto tragédii připomíná.

Jeho syn, Eduard z Bořetína, podědil po svém otci zadlužené panství, plné zloby a nenávisti. Jediné, po čem toužil, bylo zbavit se otcova prokletí a rozhodl se vrátit svým poddaným vše, co jim jeho otec dlužil. Nechal v obci vystavět malé domky pro služebnictvo, krásný, pozdně barokní kostel a také kapličku nad pramenem v zámecké zahradě. Byl tak jiný než jeho předchůdci, že tomu jen málokdo mohl uvěřit. Ale bylo to skutečně tak.

Ves začala vzkvétat, Eduard nechal podél cest vysázet aleje krásných stromů i rozlehlé ovocné sady. Nedaleko za vsí vystavěl velkou sklářskou huť, která se proslavila svými výrobky široko daleko, a k hlavnímu křídlu zámku přistavěl vysokou věž, v jejímž středu se nacházela zámecká kaple s klenutými stropy. Den co den se v ní modlil a prosil Boha všemohoucího, aby našel slitování pro jeho duši.

Věřím, že jeho duše skutečně našla klid a odpuštění za branami nebeského ráje... Po jeho smrti přešlo celé panství do rukou jeho nejstaršího syna a ten jej zase přenechal svým dalším potomkům. Pokolení střídalo pokolení a jednoho dne se narodil Wiliam, můj dědeček, budoucí dědic zámku s velkostatkem a jeden z nejušlechtilejších svobodných pánů na Bořetíně. To on nechal vybudovat za zámeckou zahradou obrovský rybník a na jeho břehu i malou loděnici, molo s pramicemi a uprostřed rybníka, na malém ostrůvku krásný dřevěný altán, kde jsme s rodinou strávili nejedno letní odpoledne.

Ano, měla bych se jít podívat i k tomuto malému jezeru, k loděnici a vychutnat si ten hezký podzimní den, tak jako kdysi dávno. A tak jdu podél cesty, lemované alejemi, až k místu, které jsem měla ze všeho nejraději. Na břehu jezera mě hned u cesty vítá loděnice, dnes již téměř rozbořená. Scházím po klikaté cestičce, která navazuje na silnici a vede mě přímo k místu, kde se tyčí polorozpadlý domek.

Nejsem však jedinou návštěvnicí tohoto zvláštního místa. U domku stojí mladá maminka s dětmi a jakmile mě vidí přicházet, raději sklopí

zrak a dělá, že mne nevidí. Nechce mě vidět. Je vnučkou muže, který ještě ke konci války ničil můj zámek a dnes patří mezi vážené občany Bořetína. Na rozdíl ode mne.

Ta mladá žena mne rychle minula a cestičkou spěchala z tohoto místa pryč. Zůstala jsem tu tedy jen já a mé vzpomínky, které na mne dopadly, jakmile můj zrak spočinul na chátrajícím domu loděnice. Kdysi dávno bývala krásná, když jsme ji s dědečkem, mou vychovatelkou Terezou a někdy i s mou malou sestrou navštěvovali. Byla pýchou a ozdobou tohoto místa, spolu s dřevěným molem a pramicemi, které přímo vybízely k projížďce.

Vstupuji opatrně vykopnutými dveřmi dovnitř a s bolestí v srdci si prohlížím propadlý strop a zničenou střechu. Nic už zde nezůstalo, snad jen několik málo ztrouchnivělých lan v rohu místnosti. Je mi těžko při pohledu na tento kdysi dávno krásný dům, a tak raději zavřu oči, abych nic neviděla. Ale i tak cítím ten jas a teplo slunečních paprsků, které na mě míří tím propadlým stropem. Probořenou střechou padá do loděnice světlo a já v té jasné podzimní záři sladkobolně přivírám oči.

Pak proletím dírou ve střeše a vznesu se až k oblakům. A tam, v těch nebeských výšinách, je loděnice opět taková, jakou si ji pamatuji. Vybaví se mi elegantní pohovka a křesílka, která tu kdysi bývala, ale i krásný dřevěný nábytek, obrazy na zdi i lepené modely lodí, které stavěl můj dědeček pro mého otce, když byl ještě docela malý chlapec. Malý a zvědavý, tak jako děti bývají...

Vyruší mne až nezvyklý šramot a já padám z nebeských výšin zpět na zem. Jen malý kousek ode mě zapraskaly staré trámy, které už před dlouhou dobou ztrouchnivěly a zřítily se k zemi. A ten praskot starého dřeva mne rychle přivedl zpátky na zem, do kruté reality.

„Je tu někdo?“ zeptám se nahlas, ale nikdo neodpovídá.

„Ptám se, je tu někdo?“ zopakovala jsem svůj dotaz, abych dala jasně najevo, že mne nikdo jen tak nezastraší.

Sice mi nikdo neodpověděl, ale za tou hromadou starého dřeva se vynořilo několik dětských hlaviček, které si mě zvědavě prohlížely.

Netuším, jestli jsem se bála víc já jich, nebo ony mě, ale jakmile jsem se na ně usmála, dodaly si odvahy a přistoupily až skoro ke mně. Byly všechny z Bořetína a velmi dobře mne znaly, třebaže já je ne. A aniž bych o to stála, přitahovala jsem pozornost místních obyvatel i jejich dětí a kdekdo si o mně vytvářel iluze, které se vůbec nepodobaly realitě.

„My si sem chodíme někdy hrát,“ řekla jedna z holčiček, které se vmísily do party kluků. „Nevadí vám to?“

„Ale kdepak, proč by mělo?“ znovu jsem se na ně usmála.

„Prý vám ta loděnice kdysi patřila,“ pronesl nejstarší z chlapců. „Říkal to náš táta.“

„To je pravda, bydlela jsem kdysi tady na zámku a sem do loděnice jsme si chodili s dědečkem a se sestrou hrát. Byla jsem tak veliká jako ty.“

Pohladila jsem tu malou holčičku po tváři a chtě nechtě si vzpomněla na to, jaké to bylo, když jsem byla v jejím věku.

„A když jste ze zámku, proč nenosíte ty krásné dlouhé šaty, jako ostatní princezny?“ zeptala se znovu a upřela na mě nevinné dětské oči.

Posadila jsem se s dětmi na tu velkou hromadu trámů a povídali jsme si, jak vypadala loděnice v době mého dětství, jaké jsem nosila šaty a co se u nás doma kdysi podávalo na svátečně prostřený stůl. Vyprávěli jsme si o dřevěných modelech lodí, které tu kdysi byly vystavené v policích a které najednou z ničeho nic zmizely. Našla jsem konečně malé, spřízněné duše a najednou jsem si nepřipadala tak strašně osamělá.

„Mohl bych si tohle nechat?“ zeptal se jeden z kluků a pod nos mi strčil kus starého lana.

„To víš, že můžeš...“

Cítila jsem se, jako kdybych kolem sebe měla svá vlastní vnoučata, která žila daleko odsud a která jsem vídala jen velmi málo. Měla jsem vůči nim výčitky svědomí... Neměla jsem nic, co bych jim mohla nabídnout a velmi mne to trápilo.

„Takže vy jste opravdová princezna?“ zeptala se mne ta malá holčička, když jsem se s dětmi rozloučila a chystala se k odchodu.

„Kdepak princezna... I když, tady na místním zámku jsem byla princezna, které lidé říkali paní baronka,“ usmála jsem se znovu na to děvčátko a říkala si, jestli ji ještě někdy uvidím.

Čemu vlastně může tak malé dítě rozumět?

Bývala jsem baronkou na Bořetíně. Jsem stejná jako mí předci, ale přece tak jiná v jedné velmi zásadní věci. Jako jedině z našeho rodu se mi nepodařilo udržet panství při životě, předat ho dál svým potomkům a být na to vše hrdá. Já jediná jsem neměla sílu vzdorovat a vyrvat zámek i celé panství ze chřtánu zlovolného draka, který držel ve svých drápech srp a kladivo. Tím srpem zkosil vše, co jsem kdy milovala, a kladivem mne rozdrtil na tisíce drobných střípků.

Je tak snadné být tím prvním, tím, který položí základní kámen pro budoucí generace, ale zemřít jako ten poslední v řadě, není vůbec jednoduché...

***

Zakladatel místní školy, můj prastrýc Eduard, zemřel bezdětný. Třebaže si se svojí ženou děti velmi přál, nebylo mu dáno a on se musel poohlížet po svém nástupci.

Nebyl jím nikdo jiný, nežli můj děd Wiliam, který vyrůstal v pražské šlechtické rodině jako nejmladší ze tří synů správce radotínského panství.

V době, kdy mu Eduard odkázal bořetínské panství, byl již absolventem zemědělské univerzity a vášnivým sběratelem všeho možného. Měl velmi rád přírodní vědy, historii i archeologii. Časem se vypracoval na skutečného znalce ve svém oboru. Dokázal rozeznat nejružnější květiny, zvířata i minerály, kterými neustále doplňoval své rozsáhlé sbírky.

Zajímala ho i numizmatika, filatelie a ve svých sbírkách vlastnil i mince ze starodávného Řecka nebo Číny. Některé mince byly darem od štedrého příbuzenstva, jiné zase koupil nebo vyměnil.

Jakmile se přistěhoval do svého nového domova v Bořetíně, začal provádět na svých pozemcích archeologické výzkumy a svými bohatými nálezy se před strýcem Eduardem neustále pyšnil. Velmi dobře si vedl i při správě panství a hned následujícího roku se vydal spolu se svými bratry na několikátýdenní putování po krásách českých zemí. Navštívili mnoho českých hradů a zámků, ale i Kunětickou horu a jiné pamětihodnosti.

Cestovali v obyčejných prostých šatech, na živobytí si vydělávali příležitostnými pracemi na venkovských statcích a nikomu neprozradili svůj vznešený původ. Častokrát se jim nevyhnula nějaká ta hospodská potyčka s místními mladíky, to když se, posílnění zlatavým mokem, rozhodli hrát karty, nebo poměřovat svoji fyzickou zdatnost.

Je pravdou, že se Wiliam nikdy nepochlubil svými hospodskými výhrami. Nejspíš to bylo proto, že výher bylo pomálu. Avšak ze svého putování si přinesl nejen několik šrámů a odřenin, ale také krásné vzorky hornin a minerálů, zvláště pak nádherných kousků achátů. Láska k minerálům u něj propukla v plné síle, a tak si je přivážel i ze svých výprav po Evropě a Blízkém Orientu.

Ovšem jednoho dne se ho strýc nenápadně pozeptal, zdali již někdy uvažoval o tom, že by se oženil a také tak trochu usadil na bořetínském panství. Pravda, Wiliam o možnosti sňatku nejednou uvažoval, ale výběr nevěsty vždy odkládal. Jistě si dokážete představit, že můj dědeček Wiliam, ve své době velmi pokrokový muž, nehodlal vstoupit do manželství z ryze obchodních důvodů, což bylo na přelomu minulého století běžnou praxí. Trval na tom, že svou nastávající si vybere sám, a zcela mimo dosavadní zažité konvence.

Eduard tehdy neřekl jediného slova, ale tajně napsal list svému příteli, který vlastnil dva velkostatky na jihu Moravy. Měl dvě dospívající dcery, což ovšem Wiliam nevěděl, a tak jednoho dne, nic netuše, přijal pozvání na hon, konaný k narozeninám na počest moravského velkostatkáře.

Wiliamovi byla představena starší dcera venkovského barona. Klementina byla dívka chytrá, hezká a tak Wiliam na návrh předem domluveného sňatku přistoupil. Tu a tam napsal Klementině dopis, ve kterém jí popisoval svou radost a těšení se na jejich společný život a ona mu ráda na jeho dopisy odpovídala.

Slovo dalo slovo a otec budoucí nevěsty se rozhodl, že nechá na jeho pozemcích vystavět novomanželům jejich vlastní velkostatek. V dále už vyzváněly svatební zvony, koláče byly téměř napečeny, když se jednoho dne Wiliam rozhodl, že navštíví svou snoubenku a stráví v její rodině jednu podzimní neděli.

Když Wiliam dorazil do domu své nastávající, s politováním zjistil, že jeho budoucí nevěsta stůně se zápallem plic, který vznikl pomalým přecházením podzimního nachlazení.

Nedalo se nic dělat, váženému hostu se po většinu nedělního času museli věnovat rodiče a také jejich mladší dcera Eleonora. A tím bylo zaděláno na dokonalou zkázu a revoltu ve Wiliamově rozhodnutí.

Když se vrátil zpět na zámek v Bořetíně, nebyl schopen jakékoliv činnosti, jakékoliv práce nebo soustředění. Věděl jen jedno jediné. Jeho nastávající nebude Klementina, ale její mladší sestra Eleonora.

Jak dramatický průběh mělo toto dědečkovu rozhodnutí, se můžeme jen domnívat. Dědeček Wiliam i moje babička Eleonora na toto období jen neradi vzpomínali. Jedno bylo jisté. Tato milostná rošáda se sestrami sice skončila na jedné straně hořkými slzami, ale na té druhé velkou a celoživotní láskou.

Má babička Eleonora však zemřela poměrně mladá a Wiliam byl po dlouhá léta vdovcem. Nejspíš to byl osudový trest za tu cestu vlastního srdce, která tehdy nebyla tak samozřejmá, jako je dnes. Ať tak či onak, svého rozhodnutí Wiliam nikdy nelitoval. Dobře věděl, že lidský život je příliš krátký na to, abychom jej žili v pocitu viny a povinnosti, na úkor hlasu vlastního srdce a nevyslovených přání.

Po babiččině smrti se Wiliam stáhl do ústraní a věnoval se už jen své velké a celoživotní vášni sběratelství. V klidu žil na bořetínském panství a jeho sbírky byly tou dobou natolik obsáhlé, že se rozhodl vybudovat na zámku soukromé muzeum, ve kterém své cenné artefakty ukazoval veřejnosti.

Jednu část sbírek tvořily minerály, nerosty a vzácné archeologické nálezy pocházející z širého okolí. Další část sbírky se pyšnila starožitnostmi Bořetínských a jejich spřízněných rodin. Další cenné obrazy, nábytek, porcelán a jiné předměty byly zase dary jeho přátel a dalších významných osobností z celého kraje.

Velkou část jeho sbírek tvořily starožitné sečné i střelné zbraně dovezené snad z celého světa.

Wiliam se vrhl do sestavování sbírek téměř po hlavě a s maximálním nasazením. Často pracoval až dlouho do noci. Po téměř půl roce třídění, sepisování a instalací byly sbírky vystaveny v hale zámku a v přilehlých

chodbách, a byly tak malým veřejným muzeem pro každého, kdo projevil zájem o historii a umění.

Ačkoliv žil léta v ústraní, vždy si potrpěl na dobrou společnost a přátele. Těmi byli místní učitel, rychtář i pan farář, kteří jej na zámku často navštěvovali a nad sklenicí dobrého vína rozjímali o životě. O té dlouhé niti životních příběhů, často spleťtité a zašmodrchané, a jen zdánlivě nemožné ji znovu rozplést.

Nebyl by to však můj dědeček, kdyby se nezajímal o vše, co mu bylo nablízku. Velmi rád se staral o památky v okolí, opravoval je na své vlastní náklady a poučoval místní obyvatele, jak se o tyto cennosti a poklady starat. Tu a tam zašel i do místní školy, kde s velkým zaujetím vyprávěl žákům o historii, o válečných bitvách a také o přírodě, která je obklopovala. Byl výborným vypravěčem. Při každé jeho návštěvě děti bezhlesně naslouchaly se zaujetím. Častokrát zval děti i s učitelem na prohlídku svých sbírek do zámku a tato dětská společnost mu vždy dělala velkou radost.

Byl opravdu vzácným a nevšedním člověkem, váženým členem mnoha spolků a také členem venkovské rady. Pro mého otce byl vždy oporou při správě panství, kdy velmi důležité místo ve stájích měli právě koně. Miloval je stejně jako můj otec a stejně jako já, celým svým srdcem...

Koho měl doopravdy rád a s kým trávil spoustu času, byly děti, tedy jeho dvě vlastní vnučky. Já a moje sestra Anna. Vyučoval nás, vyprávěl pohádky i vysvětloval dávno zapomenutou historii. Stranou nezůstaly ani staré řecké báje a pověsti, to když jsme například míjeli jeden ze starých zámeckých obrazů, zobrazující Ikara a jeho otce.

„Dědečku, to je anděl?“ zeptala se Anna, když jsme s Wiliamem procházeli dlouhou zámeckou chodbou, která ústila do haly se schodištěm.

Ukázala na krásný obraz v bohatě vyřezávaném rámu, na kterém byl vyobrazen mladý muž. Stál po boku starce a na zádech měl připevněna křídla. Díval se přímo do slunce, které mu ozařovalo tvář a celý ten výjev na mne působil tak zvláště a neklidně. Jako kdyby se chystal ke vzletu, ale strach mu v tom neustále bránil.

„Ne Aničko, to je Ikaros,“ odpověděl jí Wiliam. „Ten stařec na obraze je jeho otec, který mu zhotovil křídla z perutí.“

„Ale proč?“

„Ikaros byl synem největšího řeckého stavitele a vynálezce Daidala,“ začal dědeček zvolna své vyprávění. „Ikaros se narodil v Aténách, ale musel se svým otcem uprchnout na Krétu, kde je přijal krétský král Mínos. Daidalos mu byl za pomoc vděčný a na žádost krále postavil labyrint, kde byl před světem schován strašlivý Mínotaurus. Skrýval se, protože byl napůl člověk a napůl býk.“

„Dědečku, co je to labyrint?“ ptala se Anička.

„Labyrint je něco jako bludiště. Je to důmyslně vybudovaná cesta ve spleti chodeb, ve kterých není snadné najít cestu ven.“

Usmál se na nás.

„Představte si, že Daidalos postavil labyrint tak šikovně a chytře, že on sám mohl jen stěží uniknout poté, co stavbu dokončil.“

Upřeně jsme se na Wiliama dívaly a doslova hltaly každé jeho slovo.

„A jak to dopadlo s Ikarem?“ vyzvídala jsem zase já.

„Daidalos se chtěl i se synem vrátit zpět do Athén, ale Mínos ho nechtěl propustit, aby náhodou neprozradil tajemství chodeb labyrintu.“

Po moři byl únik nemožný, a proto Daidalos vymyslel a sestrojil dva páry křídel. Jednotlivá pera spojil voskem a na nich se i se synem vydal na cestu přes moře. Dal Ikarovi rady na cestu, aby stále otce sledoval a neztrácel ho z očí, aby neletěl příliš nízko, aby mu voda nepromáčela křídla a netěžkla, ale ani moc vysoko, aby mu slunce nerozpustilo vosk, jenž drží křídla a celou konstrukci.

Ikaros z počátku otcovy rady dodržoval, ale když byli dále nad mořem, let se mu líbil a on zamířil výš, až začalo slunce více hřát, vosk se rozpustil a Ikaros se zřítíl do moře. A tak vznikla legenda, která inspirovala nejednoho z umělců, aby tento příběh zachytil ve svém díle.“

Wiliamovy oči i výraz se v průběhu vyprávění měnily z vteřiny na vteřinu. Jednou se smál, podruhé byl jeho výraz vážný a zasněný. A právě tato hra jeho úsměvů i zasněných rysů v obličejí byly tím, co se mi navždy vrylo do paměti.

Jako dnes si vybavuji jeho moudrou tvář s mladistvým vzhledem a jiskrou v oku. Vždy chodíval upravený, s pečlivě přistřiženým plnovousem a v dokonale padnoucím obleku bylo jen velmi obtížné uhodnout jeho vážený věk. Jeho oči, tak sytě modré a stále těkající po okolí se snažily v každém uvidět to nejlepší, co v něm bylo.

Dodnes nepochopím, jak to vůbec dokázal... Ale svými nápady, drobnými náznaky i jemným vedením dokázal přimět téměř každého k zamyšlení i k hledání pravdy v nevyslovených větách či v meziřádcích rozečtených knih...

***

Každé sudé pondělí v měsíci ordinoval v místní ordinaci obvodní lékař. Byl to již starý muž, který nás místní všechny velmi dobře znal, a zrovna tak naše neduhy i výmysly hypochondrů, kteří tu a tam do jeho ordinace také zavítali.

Bylo na čase opět se v ordinaci objevit a požádat o nový recept na léky na můj vysoký krevní tlak, a také si znovu pohovořit o mém žlučníku, který mne tu a tam opravdu pozlobil.

Už jsem byla téměř připravená k odchodu, když vtom někdo zaklepal na dveře do pokoje. Věděla jsem velmi dobře, kdo to je. Byla to Bětka, žena středních let, která bývala mojí komornou a tak trochu i důvěrnicí. Jen jí jediné jsem svěřila druhý klíč od domu, aby za mnou mohla přijít kdykoliv se jí zachce.

Zaměstnala jsem ji krátce po mé svatbě, kdy jí bylo necelých sedmnáct let. V jejich rodině nepanovaly příliš idylické vztahy, a protože jejich maminka měla na starosti spoustu hladových dětských krků, musely se i starší děti přičinit, aby domů přinesly nějakou tu korunu.

Byla mi za nabídnutou práci vděčná. Nejen že byla celkem slušně zaplacená, ale všichni zaměstnanci zámku měli v kuchyni i celodenní stravu a také tu a tam dostali nějaké to ošacení.

Jakmile jsem se nastěhovala sem, do tohoto chátrajícího domu, musela jsem Bětku ze svých služeb propustit. Nebylo čím jí zaplatit a potom, byla už mladou ženou na vdávání. Po svatbě se jí narodily dvě děti a ona si našla práci v místní Jednotě. Ale nikdy na mne nezapomněla. Navštěvovala mne, chodívala ke mně každou volnou chvíli a pomáhala mi se vším, s čím bylo potřeba. Ráda si připomínala staré časy a tato přátelská výpomoc byla tím, co jí ony kýžené nostalgické vzpomínky poskytovalo.

Nejednou jsem ji nabádala, aby se mnou neztrácela čas. Věděla jsem, že má své práce více než dost a mrzelo mne, když jsem ji zdržovala. Ale Bětka trvala na svém. Častokrát říkala, že kdysi jsem k ní byla laskavá a velkorysá já, a nyní, po mnoha letech služby, je řada zase na ní.

Dnes vplula do mého domu celá udýchaná, se dvěma taškami brambor v ruce a omlouvala se mi, že jim dnes ráno přivezli zeleninu a ona nemohla přijít dřív. Jednu tašku nechala u dveří, tu druhou mi nenápadně postavila v kuchyni. Byla to taková ta její hra. Když se blížil konec měsíce, nosila mi pravidelně potraviny a vždy se u toho tvářila, že s tím nemá nic společného.

„Bětulinko, proč se mi omlouváte?“ usmívala jsem se na ni. „Vždyť byste měla být v Jednotě a prodávat, zatímco se zdržujete se mnou.“

„Ale...“ mávla Bětka rukou, „... řekla jsem, že si domů odnesu tašku brambor a pak se zase vrátím.“

Podívala se na mne a pokrčila rameny.

„Ale vy už jste stejně na odchodu. Alespoň vám ještě učešu vlasy a nasadím klobouk,“ usmála se, celá potěšená tím, že mi může být k užítku.

Posadila jsem se poslušně ke stolu a nechala ji, aby si znovu zavzpomínala na ty časy, kde jsme spolu trávily spousty času a povídaly si o všem možném. Ovšem dnes už nebyl čas si povídat, nebo snad na cokoliv vzpomínat. Bětka se musí co nevidět vrátit do prodejny potravin, a já zase zamířit ke zdravotnímu středisku, kde jsem si musela vyzvednout nový recept na léky.

Vyšly jsme tedy před dům a Bětka mě doprovodila až před ordinaci. Poprosila mne, abych panu doktorovi vyřídila její pozdrav. Potom už pospíchala po nově vydlážděném chodníku zpět do prodejny. Stála jsem ještě chvílku před ordinací a dívala se za ní, jak si směle vykračuje a nevádí jí, že mne s ní lidé vídají. Na pomluvách jí nikdy nezáleželo a pomstychtivosti komunistických soudruhů se nebála. Byla prostou ženou, ženou z lidu a tyhle ženy, ty se zkrátka ničeho nebojí.

Jakmile jsem vešla do čekárny, pozdravila jsem všechny přítomné a posadila se do rohu místnosti, na starou a rozvrzanou židli.

Lidé v čekárně mi sice odpověděli, ale potom se buď tvářili, že mne nevidí, nebo mne zase pozorovali tak nenápadně, že jim málem oči vypadly z důlků. Moc dobře jsme se všichni navzájem znali, ale od jisté doby mnozí předstírali, že mne nikdy předtím nespatriili.

Ani já jsem se jimi nechtěla příliš zabývat, tak jsem si prohlížela mou starou kabelku, kabát a také mé ruce, které mi najednou tolik zestárly. Byly již vrásčité, stejně jako moje tvář, a lehce se chvěly.

Počítám minuty, dívám se, jak lidé vcházejí a potom zase vycházejí z ordinace. Jen tiše vplouvají dovnitř a pak zase ven a já se nemůžu dočkat, až na mne přijde řada. Cítím ty pohledy skrze prsty některých pacientů a není mi to vůbec příjemné. No konečně, přede mnou už je jeden jediný pacient a ten už vychází ze dveří ordinace.

A právě v okamžiku, kdy se má ve dveřích objevit zdravotní sestra a vyzvat mne jménem, objeví se na prahu samotný lékař a nahlas mne zavolá.

„Milostivá paní von Steinberg, prosím.“

Zatrne mi. Oslovit mne takto vyžaduje mnoho odvahy, ale tu lékař očividně má. Nezáleží mu na ostatních, stejně jako mojí drahé Bětce, a rád ostatním připomíná, kdo vlastně jsem, aniž by se jakkoliv obával reakce straníků. A ti tu před ordinací také čekají.

„Tituly se dnes již nepoužívají, to byste měl, pane doktore, vědět!“ přihlásil se o slovo jeden z nich. „Snad jste chtěl říct paní Steinbergová...“ podsouvá mu slova, která lékař nikdy neřekne.

„To nikoliv, jsem si jist, že jsem se nepřekřekl!“ opáčí lékař důrazně.

Mladý komunista sverpě mlčí, hněv z něj vytéká přímo na podlahu a lékař se mu snaží domluvit, i když je to marné.

„Drahý příteli...“ povzdychne si lékař, „neměli bychom se tak snadno vzdávat svých dobrých mravů a zvyklostí! Pojd'te dál, paní baronko, už vás očekávám,“ obrátí se znovu ke mně.

Zdvořile počká, až se přenesu přes práh ordinace a potom za námi zavře dveře.

***

S lékařem jsem se velmi dobře znala. Kdysi býval naším rodinným lékařem a vyléčil v naší rodinně nejrůznější zdravotní neduhy. Byl poslem dobrých i špatných zpráv, byl přítomen u narození mého syna i při úmrtí mého otce.

Kdykoliv měl být poslem těch špatných zpráv, vyhasla jiskra v jeho očích a hlas se mu ztišil natolik, že mu nebylo téměř rozumět. Tím ztichlým hlasem mi pak povětšinou oznámil, že smrt je již nablízku a ujistil se, zda má nechat poslat pro pana faráře. Tím pokaždé neomylně určil děj nadcházejících událostí a já vždy s pokorou čekala, co přijde další den.

Vůbec se za ty roky nezměnil. Byl to stále ten stejný dobrý venkovský lékař, na kterého politické události neměly žádný vliv. Ordinoval stále stejně, tak jako za časů mého otce a i přes jeho vysoký věk byl velmi aktivním mužem.

„Jakpak vám slouží zdraví, paní baronko?“ zeptal se mě jednou a tou samou větou, jakou se mne ptával už od nepaměti.

„Dobře, pane doktore, dobře...“ usmívám se na něj, „dobře, a někdy ještě hůř...“

Každá návštěva u lékaře ve mne vyvolala nostalgický pocit a vzpomínky na rodný zámek. Pamatuji si na každý ten jedinečný okamžik, kdy lékař spěchal do zámku a vrátný mu rychle otevíral bránu. Zrovna tak si pamatuji na ty chvíle, kdy se těžkým krokem zase vracel zpět, ale to už nikdo nikam nespěchal.

Ani lékař, ani vrátný, který k němu jen velmi pomalu mířil, aby za ním tu těžkou, železnou bránu zase uzavřel.

Brána byla ze železa, ozdobně kovaná, se spoustou květů, lístečků a taky dračích hlav. Oddělovala vnější svět od toho našeho a nepustila do zámku nikoho, kdo by nám chtěl jakkoliv ublížit. Tepaní draci na bráně střežili náš klid a já, coby malé dítě, jsem jim věřila.

Zámek byl trojkřídlá budova s věží, která byla umístěna uprostřed čelního zámeckého křídla. Dlážděné nádvoří uzavíraly stáje pro koně a uprostřed této oázy klidu a míru rostl obrovský kaštan, jehož plody jsme jako děti každý podzim sbíraly a odnášely v zimě do lesa ke krmelcům. Koňskými stájemi se dalo projít až na druhé nádvoří, které tvořily už jen hospodářské budovy a chlévy pro dobytek. Otec byl úspěšným chovatelem nejen koní, ale i skotu a zaměstnával několik pasáků, kteří každé ráno odváděli dobytek na pastvu a večer zase zpět.

Celá obytná část zámku byla jednopatrová. V přízemí domu se nacházely technické místnosti, sklady potravin, sklepy a menší chlívký pro prasata a drůbež. Nechyběla tam ani prádelna a kancelář pro správce panství.

V zadních traktech byly pokoje pro děvečky a čeledíny, ostatní služebnictvo mělo pokoje v podkrovních místnostech zámku, stejně jako kuchařka a její pomocnice. Vše na zámku mělo zkrátka své místo, svůj účel a také řád.

Do obytných prostor zámku se vstupovalo hlavními dveřmi, které vedly do velkorysé haly, jejíž stěny i strop byly zdobeny štukem. Do patra pak

vedlo široké schodiště a celá hala, schodiště i hlavní chodby v zámku byly výstavním prostorem pro Wiliamovy sbírky. Zbytek obytného prostoru tvořilo bezpočet pokojů společenských, či ryze soukromých. Ale i ten nejméně důležitý pokoj byl krásně dekorován, bohatě zdoben obrazy i cenným porcelánem dovezeným z Číny nebo Indie.

I názvy pokojů vždy korespondovaly s barvou tapet, které byly na stěnách a služebnictvo se tak mohlo snáze orientovat a plnit příkazy týkající se úklidu a péče o domácnost. Dodnes si pamatují na pokoj modrý, čínský – to podle vystaveného porcelánu, ale i letní nebo růžový. Hlavním společenským prostorem bývala velká jídelna, kde se vždy scházela celá rodina, a potom rozsáhlá knihovna a pánský a dámský salon. Téměř na každém kroku bylo možno obdivovat podobizny mých dávno zesnulých předků, či se kochat pohledem na výtvarné umění napříč staletími.

Wiliam s Eleonorou měli jediného syna Karla, mého otce. Byl dítětem hýčkaným, opečovávaným a svými rodiči velmi milovaným. Podobou po své matce a povahou po otci byl přímo předurčen ke složitému a přitom krásnému životu plného výzev a změn. Nastoupil do místní školy, jejímž zakladatelem byl jeho prastrýc Eduard a po jejím ukončení jej rodiče vyslali do nedalekého města studovat gymnázium. To ovšem nebylo nic pro něj a po celou dobu studia téměř propadal. Miloval lesy, přírodu i rodný velkostatek se zámkem. Chtěl se vždy věnovat správce panství na svém budoucím panství, a tak své vzdělání raději dokončil na hospodářské škole.

Po studiích se věnoval správě panství, prohánění dobytka po pastvinách a především lovu, který nade vše miloval. Horlivě se účastnil Wiliamových archeologických výzkumů a sám se pyšnil vším, co všechno vykopal zpod povrchu zemského. Doplňoval otcovy sbírky, dokupoval starožitnosti, a jakmile převzal správu panství, nechal vybudovat nad konírnami velkou zimní zahradu, kde pěstoval nejrůznější exotické rostliny. Nikdy se netajil tím, že velmi rád sedává

v proutěném křesílku mezi banánovníky a nasává tu dráždivou vůni dálek.

Pokud něco miloval stejně jako lov, byly to knihy. Věnoval jim mnoho času, a jakmile už se nevešly do naší staré knihovny, nechal otec nad druhou částí konírny vystavět novou knihovnu s vůní dřeva, s mnoha policemi na knížky a také s pohodlnými křesly a lenoškami. To proto, aby každý, kdo se začte do některé z knih, měl největší možné pohodlí a mohl se tak ponořit do tajemství, které každé knížka ukrývá.

Čas plynul, panství vzkvétalo a Karel byl najednou dospělým mužem středních let.

Sňatek ovšem nebyl tím, po čem by i přes svůj věk zatoužil. Měl rád volnost, lov a pro samou práci se správčovstvím neměl na ženitbu čas. Nač také, když na panství je tolik ženské krásy...

Ovšem odříkaného chleba největší krajíc. A v případě mého otce toto platilo dvojnásob.

Zprvu se zdálo, že je Karel pozván jen na jeden z mnoha sezonních plesů, kterých se koná v kraji bezpočet.

Snad jen tak ze zvyku a ze slušnosti provází v tanci místní dívky, adeptky na post zámecké paní. Všechny by se rády této role zhostily, snad až na jednu jedinou. Je jí Isabela Hermannová, dcera zámožného obchodníka, kterou příroda obdařila nevšední krásou a půvabem. Je o téměř dvacet let mladší než Karel a na rozdíl od jejích rodičů netouží po sňatku s velkostatkářem. Je ještě mladá, chce žít a být středem zájmu bohaté městske smetánky.

Toto Karel netuší a vyzve Isabelu k tanci. Ještě než dohrají poslední tóny valčíku, žádá ji o ruku. Isabela se mu vysměje. Nemá zájem stěhovat se z města na venkov a krmit slepice. Zdvořile poděkuje za tanec a rychle mizí z tanečního parketu i z Karlova dohledu.

Ale Karel žije v době, kdy jsou sňatky více či méně obchodní záležitostí a on si je toho dobře vědom. Isabelině otci hned druhý den předloží lákavou obchodní nabídku. Chce si vzít Isabelu, ale nežádá věno. Dokonce jejím otci nabízí neuvěřitelných deset tisíc zlatých za možnost oženit se s jeho dcerou. Ještě týž den je vše ujednáno a na farnosti domluven obřad, k první volné neděli.

„Toto mi nemůžete udělat, otče!“ brání se Isabela, ale marně.

„Mohu a taky to udělám,“ odpoví klidně její otec a obchodník.

Jen matka s budoucí nevěstou soucítí, ale bohužel, pomoci jí nemůže.

„Zvykneš si, dítě moje...“, špitne potichu, aby otec neslyšel.

Po svatebním obřadu ihned odjíždí novomanželé na bořetínské panství. Jedou otcovým kočárem, sedí vedle sebe mlčky a jen Isabela se upřeně dívá z okénka ven.

„Zvykneš si, uvidíš...“, přesvědčuje ji Karel a tajně v to doufá. Vezme svou ženu za ruku. Ona sice necukne, ale sevře ji pevně v pěst. Jasný vzkaz, který nelze přehlédnout.

Isabela stojí za branou a ještě dlouho se dívá za kočárem, který se vrací do jejího rodného domu. Zanechal ji zde, v tomto honosném vězení a jí nezbyvá, nežli se rychle sžít se svou novou rolí. I ona doufá, že čas všechny rány zahojí, ale sama dobře ví, že nic není jednoduché.

Je si dobře vědoma té nerovnováhy, která se v ní samotné mísí a působí jí jen samé problémy. O co půvabnější je její tvář, o to složitější je její křehká psychika, o jejíž záludnostech ví jen ona sama.

Je jen otázkou času, kdy se dostaví deprese, a nepomůže jí téměř nic. Ve skrytu duše doufá, že dítě jí dokáže přivést na jiné myšlenky, a tak se těší, až se zámkem rozezní dětský křik.

Psal se rok 1897, když se můj křik rozezněl všude kolem. Rozléhá se na všechny strany, ale mateřská láska k prvorozené dceři se stále nedostavuje. Zvláště pak, jsem-li navlas podobná svému otci, který jí všechna ta příkoří způsobil.

Snaží se ze všech sil pečovat o mne, o manžela i o celou domácnost, ale její kdysi svěží tvář uvadá a jiskra v oku se kamsi vytrácí.

A tak častokrát postává u zamčené zámecké brány a dívá se směrem k městu. Doufá, že se v zatáčce objeví ten důvěrně známý kočár a odveze ji odtud pryč. Stojí tam mlčky, ruku pověšenou na ozdobně kované mříži a ani netuší, že ji Karel s Wiliamem pozorují z okna jídelny.

„Nebyla to dobrá volba, Karle. Trápí se ona i ty,“ pronesl dědeček Wiliam a kradmo se na svého syna podíval.

Ten neřekl nic, stále oknem pozoroval svoji ženu a nakonec sklopil zrak až k zemi.

„Máte pravdu, otče, byla to má velká chyba. Chyba, za kterou teď trpí všichni kolem,“ povzdechl si a odešel.

Časem se sice mnoho věcí zlepšilo, zvláště pak, když na svět přišla má sestra Anna. Ale pokud k sobě matka vůbec kdy někoho přivinula, byla to právě Anna, nikoliv já.

Nešlo si nevšimnout, že veškeré její city jsou směřovány výhradně k tomu blondřatému modrookému děvčátku, které nebylo možné nenávidět. Já jsem stála v pozadí, v péči služebných a stranou jakéhokoliv zájmu. Mamá zkrátka a dobře nenašla cestu k dítěti, které jí tolik moc připomínalo rodinu Bořetínských, a dědeček i otec si toho velmi brzy všimli. Snažili se mi vše vynahrudit, především pak Wiliam. Trávil se mnou spoustu času, ukazoval mi svět, který nás obklopoval a neustále mi dokazoval, jak moc jsem pro něj výjimečná.

Pokud existoval někdo, kdo dokázal splynout se svým vlastním životem, pak to byl nepochybně můj dědeček Wiliam. Jako málokdo na světě věděl, že všechno má svůj čas, svůj příběh a nakonec i svůj vlastní děj. Že není možné jen čekat a doufat v zázraky.

Byl kdykoliv připraven vzít si od života vše, co mu nabízel a bez reptání odevzdal zase to, co si vyžádal zpět. A také věděl, že lidské sny mají velikou moc, a zvláště pak ty, které nám nedají spát.

Byla jsem tehdy jen malé, pětileté dítě, když se mne jednoho dne zeptal, co bych si přála.

„Novou panenku!“ vyhrkla jsem okamžitě, aniž bych nad otázkou nějak zvlášť přemýšlela.

Usmíval se a chvíli nic neříkal. Díval se na mne, jak si právě hraji s mojí oblíbenou hračkou a vozím ji v dřevěném dětském kočárku po zámeckém nádvoří.

„A co bys s ní dělala?“ otázal se po chvílce přemýšlení.

„Vozila bych ji v kočárku, převlékala ji a hubovala jí pokaždé, když nesní celý oběd.“

„Ale to už teď děláš, tohle všechno už máš...“ sklonil se nade mnou a mým kočárkem. „Je to, jako kdybys o nic dalšího nežádala, nic si nepřála, ani po ničem netoužila...“

Narovnal se a na hlavu si opět nasadil klobouk.

„Pokud nevíš, co je tvůj cíl a po čem toužíš, těžko k němu můžeš jakkoliv dojít...“ pronesl ke mně svou poslední větu a pomalu odešel do zámeckých zahrad.

Podívala jsem se na svou panenku, na kočárek se kterým jsem si hrála a musela jsem mu dát za pravdu. K čemu bych měla mít další panenku? A vůbec, co bych si vlastně přála?

Druhý den jsem ho potkala na schodišti v hale. Z dálky si prohlížel své sbírky zbraní a byl na ně náležitě pyšný.

„Dědečku, chtěla bych umět létat...“ vyslovila jsem své přání, které jsem si tentokrát dobře promyslela.

Nad mou větou takřka zajásal radostí. Byl očividně potěšen, že nejsem jako moje matka a sestra Anna. Těžko by si ty dvě přály něco jiného, nežli to, co už dávno mají a čeho mohou mít plné skříně a komody.

„A proč chceš právě létat?“ zeptal se po chvíli.

„Protože pak mohu kamkoliv odletět, budu moci odletět ze zámku a zase se do něj vrátit, kdykoliv budu chtít.“ Nadechla jsem se k další větě: „Uvidím svět z výšky a všude kolem mě bude foukat vítr. A já budu svobodná... Chci létat jako Ikaros!“

Ukázala jsem na jeden z mých oblíbených barokních obrazů, který visel nad schodištěm.

„Ale Ikarovo přání nebylo reálné, nedalo se uskutečnit. Pamatuješ si na jeho příběh? Pokud bys vzlétla příliš vysoko, slunce by rozpustilo vosk na tvých perutích a ty by ses zřítila jako on.“

Oponoval mi příliš věcně a já netušila, co jiného si přát. Ale on věděl, že přání je zkrátka přání a chtěl mi ho za každou cenu splnit.

„Ukážu ti, jak můžeš být svobodná, jak uvidíš svět z výšky a i vítr bude všude kolem,“ usmál se nakonec a já byla zvědavá, čím mě opět překvapí.

Netrvalo dlouho a já jednoho dne uviděla Wiliama, jak vede po nádvoří mladého černého koně. Nebyl příliš velký, ale v novém prostředí se cítil nejistě a co chvíli se plašil.

Kůň odfrkne, trhne hlavou a bez varování se staví na zadní. Snaží se dostat z ohlávky a shodit nové sedlo ze svého hřbetu.

Ovšem Wiliam to s koňmi umí. Opatrně ho vodí po nádvoří, krmí ho křížalami a stále ho hladí. Klidně k němu promlouvá kdykoliv se chce plašit a neustále ho plácá po hřbetě. Dívám se jako u vytržení na ten nádherný tanec člověka a koně, ohromená celou tou krásou ani nedutám. Wiliam si mě všimne a zavolá mne až k sobě. Opatrně se k nim přibližuji, přece jen mám z koně strach, ale má radost a nadšení je větší, nežli veškerá bázeň světa.

„Je tvůj, Alžběto, je to cesta k tvému přání,“ zašeptal dědeček s úsměvem.

Kůň byl nádherný, díval se na mě svýma moudrýma očima a já jsem ho opatrně pohladila. Vůbec se mě nebál, ani se mému pohlazení nevzpíral.

„Jak ho pojmenuješ?“ zeptal se s úsměvem a byl rád, že se mi dárek líbí.

„Můžu mu říkat Ikaros?“

Mlčky přikývl a znovu se usmál. A tím dnem jsem se stala majitelkou Ikara, prvního v celé té dlouhé řadě Ikarů, kteří byli zatím jen ve vzdálené budoucnosti.

Ještě týž den mne pomalu začal vyučovat jezdeckví. A nejenom on. Můj otec, nejlepší z chovatelů koní v širém okolí, mne v jezdeckví podporoval a naučil mne, jak přimět koně, aby šel tak, jak má, aby se neplašil a miloval mne celou svou bytostí.

Najednou jsem viděla svět z výšky, z koňského hřbetu a pokaždé, když jsem na něm cválala, vítr foukal kolem mých uší. Odjížděla jsem ze zámku kdykoliv to bylo možné a večer jsem se tam zase ráda vracela. A cítila jsem se neskutečně svobodná.

***

Zvonek nade dveřmi se ozval svým typickým chraplavým hlasem. Jistě by se rád ozval hlasitěji, ale to mu rez uvnitř strojku nedovolila. A tak se jen chraplavě rozdrnčel, jen tak, aby se neřeklo, a přesto splnil svou povinnost.

Otevřela jsem dveře a oni tam stáli. Byli tři, ostatně jako pokaždé a já si marně lámala hlavu, proč chodí stále ve třech. Nebyli králové, ani se jim zdaleka nepodobali. A přesto byli zase tři...

Jeden z nich mi ukázal odznak a stroze se zeptal na moji totožnost:

„Vy jistě budete paní Steinbergová!“

„Ano, je to tak. Co si přejete?“ zeptala jsem se hloupě a naivně, ale přesto jsem dobře věděla, co v mém domě chtějí.

Bez vyzvání vstoupili dovnitř a vešli přímo do kuchyně.

Jeden z nich otevřel sekretář a začal z něj vyhazovat nádobí přímo na zem.

Některé kousky tento let na podlahu vydrží v celku, většina už bohužel ne.

„Dostali jsme anonymní oznámení, že ve svém domě přechováváte majetek a cennosti, které jste měla podle zákona odevzdat do správy státu.“

Konečně sdělí důvod, proč jsou tady a čekají, co na to řeknu.

„To je nesmysl, žádné cennosti u sebe nemám!“ Evidentně na mojí odpovědi nezáleží.

Jeden z těch fízlů už má sekretář vyklizený a na zemi leží velká hromada střepů. Pomalu se přesouvá ke skříni a opět ničí vše, co mu přijde pod ruku.

Ale to už se rozráží dveře a v nich stojí Bětka. Velké černé auto ji nenechá na pochybách, že je v mém domě nevíтанý host a ona se rozhodne s ním zatočit.

„Co tady děláte?!“ rozkřikne se na ty tři ničemy a tak trochu je vyvede z rovnováhy. Přece jen, takhle se státní bezpečností málokdo promluví.

Jeden z nich k ní přistoupí a s ledovým klidem jí zamává před očima lejtrem, které jim dovoluje zničit vše, co v mém domě najdou. Říká se tomu povolení k domovní prohlídce.

Nenápadně Bětce pohrozí, že stejné lejtro si mohou kdykoliv vyžádat i k prohlídce jejího domu, a tak se Bětka uklidní a opře se o zed' v kuchyni.

Razie pokračuje dál.

Zažila jsem ji mnohokrát. Mnohokrát ke mně do domu vstoupily tyto tři kreatury. Pokaždé zničili, co se dalo a nakonec stejně odešli s nepořízenou. Vždy na anonymní udání, na kterém si rádi smlsli, a to jen proto, že tak rádi viděli mé ponížení.

A i když jsem tuto razii zažila již několikrát, pokaždé jsem se s ní dlouho nemohla vyrovnat.

Stojím u kuchyňského stolku a dlaněmi se o něj zlehka opírám. Kolena se mi podlamují, ale nechci to před nimi dát jakkoliv najevo. Nechci, aby na mně poznali to strašlivé zoufalství, a raději vzpřímeně stojím

a dívám se před sebe. Jako kdyby se mě nic z toho, co se tu odehrává, netýkalo.

Kolem hlavy mi začne poletovat peří. Jeden z nich právě rozpáral peřinu.

Dělali to tak ze vzteku pokaždé, když nenašli nic, co by je mohlo zajímat. Chystali se k odchodu a jeden z nich si přede mnou zapálil cigaretu.

„Alžběto Steinbergová, přechováváte ve svém domě cennosti, které vám nepřísluší vlastnit?“

„Ne,“ šeptám odevzdaně.

„Ale něco přece. Oznámila jste úřadům, že si ponecháte snubní prsten?“

„Nepamatuji se.“

Beze slova stahuji z prstu zlatý kroužek a chci ho podat jednomu z těch fízlů. Ale ruce se mi třesou a mluvit skoro nemůžu.

Snubní prstýnek mi na poslední chvíli vyklouzne z dlaně a zmizí mezi tím vším nepořádkem, který se povaluje po zemi.

Podívám se po nich a oni se jen tak pro sebe ušklíbnou. Mají mě tam, kde mě chtěli mít. Beze slova odcházejí z domu a Bětka za nimi rychle přibouchne dveře. Tak pro jistotu.

Potom přistoupí až ke mně a usměje se.

„Netrapte se tím, madam, už to bylo i horší,“ domlouvá mi. „A ten prstýnek zase najdeme.“

Přikývnu a taky se na ni usměji. Má pravdu. Prstýnek se najde a potom, kdysi to opravdu bylo mnohem horší.

***

Jakmile má sestra Anička začala chodit, běhat a mluvit, staly se z nás nerozlučné kamarádky. Byly jsme velmi rozdílné, rozdílně zahrnované láskou, ale i přesto všechno jsme se měly rády. Dodnes s láskou vzpomínám na všechny ty společné hry, hádky i usmírování.

Anna bývala sladkým dítětem a zůstala jím takřka i ve své dospělosti. Byla příliš dětská a holčičí, ráda vyšívala, zatímco já stěží vyšila jeden jediný ubrus do jídelny.

Na rozdíl od mé sestry jsem příliš krásy nepodědila. Tmavé neposedné vlasy po otci se jen těžko nechaly učesat a mé zelené oči byly tak blízko u sebe, že pokud bych neměla nos, nejspíš by úplně srostly k sobě. Domácí práce jsem neměla ráda, zato knihy, hudba a koně mi byli vším. Otec nás zbožňoval a všechna naše přání byla předem splněna. Nemíval na nás mnoho času, to je pravda, ale pokud si ho přece jen našel, zažívaly jsme s ním mnohá dobrodružství. To s ním jsme si hrávaly na indiány, lezly po stromech a vyváděly nejrůznější lotroviny. Nikdy mezi námi nedělal rozdíly a zbožňoval nás obě dvě úplně stejně.

Ovšem jednoho dne otec naznal, že bude dobré, pokud nám s Annou najme vychovatelku. Mamá byla zaneprázdněná domácností i sama sebou a pomoc s námi dětmi velmi uvítala.

A tak jednoho dne prošla zámeckou branou mladá, sotva třicetiletá žena v dlouhých tmavých šatech a s velkou brašnou v ruce. Na chvíli se zadívala na ten velký rozlehlý zámek. Jen tak tam mlčky stála a potom si dodala odvahy.

Požádala komorníka, zda by ji mohl uvést k paní domu a vyšla vstříc všemu, co ji v jejím novém domově čekalo.

Jmenovala se Terezie, které jsme všichni zkráceně říkaly Tereza. Byla jsem tehdy asi sedmiletá, když se ze dne na den stala naší

vychovatelkou a sluncem, které prozařovalo každý z našich společných dní. Nemyslím si, že byla na první pohled nějak výrazně krásná, zvláštní, nebo zajímavá. Spíše naopak. Její vlasy měly barvu nedozrálé pšenice a její pleť, tak bledá a jemná byla poseta pihami. Působila skromně a nenápadně, ale jakmile s námi pobyla prvních pár minut, oblíbily jsme si ji jako málokoho jiného.

Byla tak odlišná od naší maminky. Měla mě ráda, objala mne kdykoliv jsem si to přála a vždy nás dokázala zaujmout. Tereza byla ženou, která se ještě jako dítě dostala do kláštera. Byla sirotkem a řádové sestry se jí ujaly. Vychovávaly ji v katolické víře, ale ona dobře věděla, že jeptiškou se nikdy nestane.

Studovala na církevní škole a jako jedinou přijatelnou možnost živobytí viděla ve výchově dětí. Stala se tedy vychovatelkou a vyučovala svěřené děti číst i psát. Mimo to ovládala francouzštinu, hru na klavír a společenskou etiketu. Zнала spousty příběhů. Spousty pohádek, kde dobro vítězilo nad zlem a taky někdy naopak...

Když k nám Tereza přišla, pobýval Wiliam toho času ve Vídni. Vyřizoval tam nějaké drobné obchodní záležitosti a vracel se na zámek právě ve chvíli, kdy nás Tereza vzala na zámecké nádvoří a pod kaštanem nám chtěla předčítat z veliké knihy pohádek, kterou si zapůjčila v knihovně.

Usadily jsme se na lavičku pod stromem a Tereza otevřela knihu na jedné ze stránek. Ovšem dříve, než se stačila začíst do textu, otevřel vrátný zámeckou bránu a na nádvoří vjel dědečkův kočár. Hned jsme ho s Annou poznaly. Na kozlíku seděl vozka, který pravidelně jezdil s jeho spřežením a také malovaný erb na dveřích jasně napovídal, že se dědeček vrátil a jako vždy, přivezl nám spoustu dárků.

Vyskočily jsme z lavičky a hnaly se ke kočáru, abychom si co nejdříve získaly jeho pozornost a taky dárky. Ovšem Terezu to nemálo vyděsilo.

Netušila, komu ten kočár patří. A když viděla, jak se k němu rychle řítíme, měla strach, že skončíme pod koňskými kopyty.

Vyběhla za námi s knihou v ruce a zoufale volala, abychom se zastavily a počkaly na ni. Ovšem jakmile přiběhla až ke kočáru, uviděla nás, jak visíme dědečkovi kolem krku a on zvesela říká, že se po celou tu dobu ve Vídni těšil jen na nás. Terezy si pro samé nadšení ani nevšiml, a tak byl velmi překvapen, když se za jeho zády ozval slabý ženský hlas.

„Odpusťte, pane, netušila jsem, že vás děti poběží tak nadšeně vítat.“

Wiliam nás postavil na zem, otočil se a prohlédl si tu neznámou ženu, která ho svým hlasem tak překvapila. Chvíli ji upřeně pozoroval, ale pak sundal z hlavy klobouk a představil se jí.

„I mě velice těší,“ usmála se Tereza. „Jsem nová vychovatelka dětí a přišla jsem teprve před několika dny.“

Přitiskla si k hrudi tu velikou knihu, jako kdyby se za ni chtěla schovat a představila se jako Terezie Urbanová.

„Ani jsem nečekal, že se mi tu dostane tak milého přivítání,“ pokračoval Wiliam.

Tereza rozpačitě mlčela, a tak jí opatrně vzal z rukou knihu, její obranný štít, a začetl se do názvu, který byl zlatým písmem napsán na jejím hřbetu.

„Taky mám rád pohádky,“ znovu se tak záhadně usmál, „a některé z nich znám dokonce nazpaměť.“

Vrátil Tereze knihu a ta ihned vysvětlila, jak se k ní vlastně dostala.

„Milostpán i jeho paní mi dovolili půjčovat si knihy. Byli rádi, že si chceme s děvčaty číst.“